

at royna at skipa føroysk viðurskifti eftir danskari fyrirmynd, tí at teir hava ov litlan kunneleika til føroyska samfelagið, og hann skrivaði í hesum sambandi: "Færøerne have aldrig været og kunne ingensinde blive Danmark, hvormeget man end skalter og valter med dem." Niels Winther vildi stutt sagt hava, at føroyska lögtingið skuldi gerast so demokratiskt sum gjørligt, og at tað skuldi verða skipað samb. teimum fortreytum, sum vóru í føroyska samfelagnum.

LØGTINGSLÓGIN 26. MARS 1852

Sum ávíst legði Tillisch "Udkast til lov om kommunalbestyrelse for Færøerne" fyri fólkatingið 6. desember 1850. Lógin varð so víðgjørð í ríkisdegnum, og 26. mars 1852 undirskrivaði kongur lógina, sum nú æt "Lov om Færøernes Lagting".

Meðan lógaruppskotið var til víðgerðar í fólkatinginum, stríddist Winther m.a. fyri at gera lógina so deomkratiska sum gjørligt. Til dømis vildi hann ikki hava, at embætismenn skuldu gerast fastir limir í tinginum. Undir hesum stríði nýtti hann so herð orð og gjørði so hvønn álop á danskar embætismenn í Føroyum, at hann varð á-talaður fyri hetta — eisini av monnum, ið vildu honum og Føroyum væl, t.d. Tscherning. Undir víðgerðini høvdu teir vanligu fólkatingslimirnir sjónarmiðini hjá tveimum monnum at velja ímillum, nevniliga sjónarmiðini hjá Tillisch, innanríkisráðharra, og sjónarmiðini hjá Winther. Báðir høvdu teir kunneleika til føroysk viðurskifti. Winther var føroyingur, og Tillisch hevði verið embætismaður í Føroyum 7 ár. Hann var royndur embætismaður og politikari.

Sum heild tóku tinglimirnir undir við sjónarmiðinum hjá Tillisch, og Winther rakk tí í mongum førum ikki tey mál, ið hann hevði sett sær; men ein gjøgnumgongd av keldunum til Føroya søgu í hesi tíð visir ið hvussu er, at politiska virksemd hjá Niels Winther hevur skundað undir víðgerðina og víðtøkuna av lögtingslógini frá 1852. Sjálvandi hevur hann eisini havt ávirkan á tað innihald, sum lógin fekk; men hann kundi m.a. ikki forða fyri, at amtmaðurin gjørdist lögtingsformaður "ex officio", og at prósturin gjørdist foddur limur. Tí eiga vit kanska at taka ávíst fyrirvarni við orðunum hjá Bærantsen, amtmanni, tá hann nógv ár seinri segði, at honum (Niels Winther) var tað mest fyri at takka, at lögtingið varð endurreist.

HVØR VAR NIELS WINTHER?

At enda ein stutt lýsing av politikaranum Niels Winther. Í formælinum til útgávuna hjá Bókagarði av "Færingetidende" stendur: at N. Winther "....flutti so til Danmarkar at verða og gjørdist har sum fráleidd ihaldsmaður". Hetta hevur tó als ongan týðning í sambandi við virksemd hansara sum blaðstjóri á "Færingetidende" ella tann partin av livsverki hansara, sum stendur eftir sum partur av Føroya søgu. Hann var bert fá ár í Føroyum, og tað kann væl vera, at hann fór vónsvikin av landinum. Um so er, hevur hann bert havt somu lagnu sum so mangur annar ungur idealistur, ið ikki hevur fingið undirtøku fyri hugsjónum sínum her á landi.

Tey árin, hann stríddist ímóti donsku embætismonnunum í Føroyum og fyri at fáa føroyingar at skilja, at teir veruliga áttu politisk rættindi, og at teir skuldu nýta tey, var Winther alt annað enn júst konservativur. Neyvan nakar ber betur enn "Færingetidende" prógv um hetta.

Tað ber neyvan til at siga, at Winther var tjóðskaparmaður. Hann var tað ið hvussu er

ikki á sama hátt sum teir islendingar, ið við orðunum "væð mót mælum allir" gjørdi donsku stjórnini greitt, at teir ikki lögdu í at vera danskir. Men teir høvdu so avgjørt eitt annað mentanarligt støði at byggja teirra politikk á, enn Niels Winther hevði.

Tað er greitt, at Winther longu á ungum árum hevur verið ávirkaður av teimum politisku og samfelagsligu hugsjónum, sum vóru frammi í Europa tá á døgum. Tað, hann skrivar um føroysk viðurskifti, lýsir hann sjálvan sum demokrat. T.d. hevði hann einki at siga til, at Føroyar vóru umboðaðar á danska stættatinginum í Roskilde; men honum dámdi avgjørt ikki, at kongur skuldi velja umboðsmannin fyri Føroyar á hesum tingi, tað skuldu føroyingar sjálvir gera.

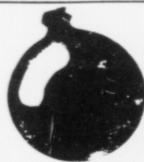
Hann hevði heldur einki at finnast at tí, at danska grundlógin skuldi vera galdandi fyri Føroyar, og at føroyingar skuldu senda umboð til danska ríkisdagin. Hann tók undir við tí, sum hann metti at kunna vekja eitt politiskt liv í Føroyum. Tí vildi hann eisini hava eina veruliga demokratiska lögtingslóg, sum dyggiliga kundi avmarka valdið hjá donsku embætismonnunum í Føroyum.

Winther var liberalur — bæði í politiskum týðningi, og tá tað snúði seg um vinnulivsmál. Hetta ber stríð hansara móti kongaliga einahandlinum prógv um. Hann var eisini maður, sum hevði alsk til land sitt. Hetta kemur m.a. fram í fororðunum til "Færingetidende" nr. 1 (13.5.1852), tá hann skrivaði um, hvør ætlan hansara við blaðnum var. Hann endaði við hesum orðum: "...vor hensigt er god. Gid vort forsøg må være til held og lykke for det folk, vi omfattede med den inderligste kærlighed." Hann var hugsjónarmaður, og virki hansara var í einari tíð, tá grundarlagið var lagt undir føroyska nútíðarsamfelagið. Í hesi broytingartíð legði Niels Winther lunnar undir føroyskan politikk og samfelagshugsan, og eitt høvuðsambod hansara í hesum arbeiði var júst "Færingetidende", tí hann vist, hvussu stóran týðning blaðútgávan kundi hava, um hann veruliga skuldi rækka út til fólk við sjónarmiðum sínum.

TØKK TIL BÓKAGARÐ

Útgávan av "Færingetidende" er eitt gott tiltak, eins og so mangt annað, sum Bókagarður hevur skipað fyri við tí fyrri eyga at ríka bókaheim okkara. Fólk eiga at ognar "Færingetidende" — ikki bert tí, at tað í sjálvum sær kann vera áhugavert at lesa fyrsta blað, sum kom út í Føroyum; men eisini tí at "Færingetidende" er ein áhuga-verd og sera týðandi kelda til Føroya søgu um hálva 19. öld, sum kann geva okkum innlit í so mong almenn viðurskifti í teirri tíð, tá føroyingar komu inn í ein nýggjan samfelagsform — bæði í politiskum og mentanarligum týðningi. Bókini vantar tó, sum ávíst, ein inngang, sum kann seta "Færingetidende" inn í ein søguligan samanhang og samstundis lýsa ætlan Winthers við at geva út hetta blað — og geva lesarunum møguleika fyri at meta um, hvønn týðning "Færingetidende" hevur havt sum amboð Niels Winthers í politiska stríði hansara.

Jákup Thorsteinsson

Vit ynskja viðskiftafólki okkara eini gleðilig jól og alt gott í komandi ári við tøkki fyrri gott samstarv.

Heilsan

Fa. Ellen Dahl

v/ Solveig Johansen (hjá Kissa)
Vágur

**MÁLING • TAPET • TEPPIR
VINYL • FLÍSAR • PARKET**

PROFA

Miðbýurin
N. Finsensgøta 25
Tórshavn

Tlf. 16066

*Vit ynskja øllum okkara kundum,
viðskiftafólki og vinum eini*

**GLEÐILIG JÓL OG
EITT GOTT NÝGGJÁR 1986**

*Vit siga takk fyrri tað álit, ið so nógv
hava sýnt okkum,
at eisini 1985 gjørdist eitt sera gott FORD-ár*

Vegna vetrarfríttíð er okkara

verkstað stongt

frá 23.12.85 til 03.01.86, báðir dagar íroknaðir

BIL- OG EYKALUTASOLAN ERU OPNAR

allar arbeiðsdagar í tíðarskeiðinum.

p.f. wenzel petersen

Oggjarvegur
3800 Tórshavn

13873